

Už pětina českých firem se chystá propouštět. To je začátek

- CZ24 News | 20. října 2022

ČESKO: Energetická krize dál tvrdě dopadá na české firmy. Podle posledních průzkumů se chystá kvůli nutným úsporám propouštět až pětina z nich. Abnormálně vysoké ceny plynu a elektřiny způsobují potíže zejména podnikům v energeticky náročných odvětvích, jako jsou pekárny, sklárny nebo hutě. Propouštění by se mělo týkat hlavně administrativních pozic ve službách, dělnických nebo technických profesích. Téměř dvě třetiny zaměstnanců pak nedostanou přidáno, ačkoliv se hodnota jejich mzdy kvůli inflaci snižuje. Zhoršit situaci by mohla i plánovaná daň z mimořádných zisků, která může mít podle Hospodářské komory za důsledek reakce firem v podobě přírážek v cenách.

Firmy jsou už delší dobu pod tlakem kvůli vysokým cenám energií a také kvůli inflaci. Podle českých asociací se chystá velké množství firem propouštět. Předseda představenstva Asociace malých a středních podniků Josef Jaroš upozornil, že firmy z oborů, jako jsou sklárny, pekárny, hutě, obecně zpracovatelský průmysl již například nenabírají nové zaměstnance jako náhrady za odchozí či sáhly k přímému propouštění zaměstnanců. Velké firmy podle něj reálně zvažují rovnou odchod do zahraničních lokalit. Do konce roku očekává, že k propuštění sáhne minimálně pětina firem, zejména v energeticky náročných oborech, ale dopad předpokládá i v těch ostatních.

Vedoucí Sekce zaměstnavatelské Svazu průmyslu Dagmar Kužvartová míní, že se zatím propouští v odvětvích postižených nepravidelnými dodávkami surovin. „Zatím jsme zaznamenali případy propouštění menšího počtu zaměstnanců, a to u jednotek zaměstnavatelů na kraj v rámci celé ČR. Na dělnických pozicích je propouštění většinou spojeno s drahými vstupy energií a surovin, kde firmy bojují především s jejich nepravidelnými dodávkami. Nejvíce ohrožené jsou zejména energeticky náročné provozy, například sklárny, ocelárny, výroba keramiky, potravin, ale i kovovýroba a další obory,“ řekla Kužvartová.

Firmy jsou podle ní z důvodů cen energie a vstupů donuceny odmítat zakázky, omezit výrobu a v důsledku toho propustit i některé zaměstnance. „Je patrné, že skokové nárůsty cen energie některé firmy zasahují velmi vážně, a proto potřebujeme, aby ministerstvo průmyslu dotáhlo slíbená konkrétní opatření, která by mírnila dopady prudkého nárůstu cen energie pro všechny velikosti firem. Pomoci může i kurzarbeit, u kterého prosazujeme jeho rychlé dopracování,“ dodala.

Rovněž podle posledního šetření mezi členy Hospodářské komory skoro pětina firem zvažuje snížit počty zaměstnanců. Propustit některé z nich chtějí zejména velké podniky nad 500 zaměstnanců. Z odvětvového hlediska jde spíše o podniky působící ve stavebnictví a zpracovatelském průmyslu. Nejméně příznivá situace je v Karlovarském a Zlínském kraji.

„Toto šetření se ale mezi podniky uskutečnilo v srpnu před zastropováním cen energií a přijetím úsporného tarifu. Řada podniků, na které se zastropování cen vztahuje, tak svůj plán snížit stav zaměstnanců do konce letošního roku mohla nově přehodnotit,“ dodal mluvčí komory Miroslav Diro.

Kritika windfall tax

Situace s cenami energií se navíc podle něj začíná stabilizovat a ceny na burzách pozvolna klesají. Hospodářská komora nicméně kritizovala zavedení daně z neočekávaných zisků (tzv. windfall tax). Podle ní zhorší zavedení daně předvídatelnost daňového systému v Česku a firmy na to mohou

reagovat přírážkou ve svých cenách. Komora proto žádá vládu, aby tuto daň vůbec nezaváděla, resp. alespoň snížila sazbu z plánovaných 60 procent na 30 procent. Výnosy z windfall tax, která by měla postihnout firmy z energetiky, bankovníctví, petrolejářství a těžby fosilních paliv, by podle ministerstva financí měly sloužit k pokrytí nákladů na zastropování cen energií.

„Daň z neočekávaných zisků zhorší z pohledu firem předvídatelnost daňového systému, protože může být neočekávaně uvalena na jakýkoli sektor pokaždé, když kterákoli vláda bude potřebovat dodatečný rozpočtový zdroj,“ uvedla komora. Podle ní se tím zvyšuje nejistota firem při plánování investic, které mají delší návratnost než je čtyřletý politický cyklus. Komora vyjádřila obavy, že by zavedení daně mohlo v budoucnu odradit zahraniční investory.

Hospodářská komora kritizovala i navrženou výši sazby daně, podle ní to může v mezních případech vést u některých firem k odebrání až 79 procent celkového zisku.

Komora nesouhlasí ani s definicí neočekávaného zisku, který ministerstvo financí stanovilo jako rozdíl mezi základem daně a průměrem nákladů základu daně za poslední čtyři roky navýšeným o 20 procent.

Textilka Juta propustila už skoro sto lidí

Mezitím si krizová situace vyžádala první vážně zasažené. Například největší česká textilka Juta ze Dvora Králové nad Labem kvůli ztrátě zakázek propustila v závodě v Úpici na Trutnovsku 24 lidí, dalších 26 míst je v ohrožení. V minulých měsících podnik propustil v závodě v Jaroměři přes 70 lidí, a to kvůli ztrátě ruského trhu. Kvůli zdražení energií a dalších vstupů podnik redukuje investice. Informovala o tom ekonomická ředitelka Juty Marie Čermáková. Juta má 17 výrobních závodů a nyní zaměstnává 2150 lidí.

Závod v Úpici vyrábí různé tkaniny například pro zemědělce. „Významný odbyt agrotexilií máme v Nizozemsku. Tamní zemědělci však kvůli drahým energiím šetří a textile pod zeleninu přestali obnovovat. Zakázky intenzivně sháníme jinde, abychom zaměstnanost v Úpici udrželi,“ řekla Čermáková.

Na závod v Jaroměři dopadla ztráta ruského trhu po napadení Ukrajiny Ruskem. Juta ukončila provoz tkalcovny, která vyráběla tkaniny pro podstřešní fólie vyvážené do Ruska. Skončil i provoz šití pytlů a částí vaků. „Do konce září ze závodu odešlo asi 40 lidí, z nichž si 32 našlo novou práci jinde. Ke konci října ze závodu odejde ještě 30 lidí,“ uvedla ekonomická ředitelka. V Jaroměři má Juta ještě závod na výrobu hydroizolačních fólií.

Juta odhaduje, že výpadek ruského trhu ji v přímém i nepřímém exportu připraví na tržbách o zhruba 400 milionů korun. S návratem na ruský trh Juta nepočítá. „Naše zboží je na sankčních seznamech pro vývoz do Ruska. Trh tam po nás již obsadili výrobci z Turecka, Indie a Číny a ze zemí mimo Evropu,“ řekla Čermáková.

Na hospodaření Juty má výrazný vliv zdražení energií, surovin a dalších vstupů. Za první pololetí podnik zaplatil za elektřinu meziročně asi o čtvrt miliardy korun víc. „V některých závodech od září omezujeme výrobu. Část zaměstnanců zůstává doma na 60 procentech mzdy,“ řekl Čermáková. Podnik také podle ní téměř o pětinu snížil investice, které letos měly být na úrovni 700 milionů korun. „Řada investic již byla rozběhnutých. Co však šlo zastavit, jsme zastavili,“ řekla.

Lidem se nezvyšují mzdy

Zvýšení mzdy ani jinou formu podpory kvůli rostoucí inflaci zatím nedostalo 61 procent zaměstnanců, 29 procentům firmy zvýšily mzdu nebo zavedly příspěvek na stravování či jinou formu zaměstnaneckých benefitů. Vyplývá to z průzkumu agentury Ipsos pro společnost Up Česká republika, takzvaného Barometru zaměstnanců, mezi tisícovkou respondentů z českých firem a organizací. Mzdu podle průzkumu navýšil zaměstnavatel 17 procentům lidí, naopak desetina zaměstnanců podniky snížily nebo zrušily bonusy nebo zaměstnanecké výhody. Inflace v září podle Českého statistického úřadu (ČSÚ) dosáhla 18 procent.

V Česku podle ČSÚ v druhém čtvrtletí klesla meziročně reálná mzda o 9,8 procenta a klesá již třetí čtvrtletí za sebou. Podle analytiků lidé zchudli nejvíce v historii od roku 1993, přestože průměrná mzda stoupla proti stejnému období předchozího roku o 4,4 procenta na 40 086 Kč.

Z lidí, kteří od zaměstnavatele nějakou podporu dostali, uvedlo 11,9 procenta, že je tato podpora v současné situaci naprosto dostatečná a 35 procent, že je spíše dostatečná. Přes 31 procent respondentů uvedlo, že podpora dostatečná spíše není a za rozhodně nedostatečnou ji považuje téměř 18 procent lidí.

Z průzkumu také vyplývá, že zvýšení mzdy s ohledem na inflaci a vývoj ekonomiky letos neočekává 22 procent respondentů a 11 procent lidí uvedlo, že se obává snížení mzdy. Zhruba 3,4 procenta lidí uvedlo, že očekávají zvýšení mzdy o více než 15 procent. Růst mzdy o 10 až 15 procent čeká 7,7 procenta respondentů. Pět až desetiprocentní zvýšení očekává 18 procent respondentů a zvýšení mzdy o maximálně pět procent čeká 16,5 procenta dotázaných zaměstnanců.

Společnost Up Česká republika se zaměřuje na péči o zaměstnance a benefity, jako jsou například elektronické stravenky. Podle generálního ředitele Stéphana Nicollettiho je pro většinu zaměstnavatelů nereálné udržet při případném navyšování mezd tempo růstu inflace. „Pokud si tedy budou chtít udržet zaměstnance a vyjít jim alespoň částečně vstříc, aniž by ohrozili svou firmu, musí hledat alternativy odměňování. Typicky půjde o různé formy účelových příspěvků, zejména na stravování, dopravu nebo volnočasové aktivity,“ řekl.

Společnost doplnila, že řada velkých firem již na začátku léta zvýšila hodnotu stravenek a stravenkových karet kvůli rostoucím cenám potravin. Podporuje to také zvýšení daňově nejvýhodnější stravenky na 180 Kč, dříve byla ve výši 150 Kč.

„Průzkum odkrývá to, co za velkými agregovanými či průměrnými čísly vidět není, a sice rozdílnou finanční situaci domácností podle příjmů nebo bydliště. Vzhledem k tomu, že za vysokou českou inflací stojí především stále vyšší náklady na bydlení a potraviny – tedy základní životní potřeby – není její tvrdý dopad na hospodaření nízkopříjmových domácností až takovým překvapením. V situaci, kdy příjmy obyvatel výrazně zaostávají za inflací, je pokles sklonu k úsporám nevyhnutelný. Na druhé straně příjmového spektra pak s inflací roste snaha ochránit našetřené peníze před inflací, a tedy investovat do finančních či reálných aktiv,“ komentuje data Petr Dufek, hlavní ekonom Banky Creditas.